

**Український
національний
КОСТЮМ**

Що ви уявляєте собі, почувши слова «український костюм»?

Більшість з нас у своїх думках змалює собі гарну дівчину у вишиванці, червоній спідниці та обов'язковим віночком на голові. А також перед нашими очима постане образ міцного козака, що вдягнений у шаровари та вишиванку... Та чи справді саме такий вигляд має український національний одяг?

Давайте разом про це дізнаємося протягом нашого уроку.

Український костюм – віддзеркалення душі української нації.

Вишиванка – слово знайоме кожному українцю з малечку. Кожного з нас беруть за душу знайомі з далекого дитинства рядки: «А маленькому Іванку дала Казка вишиванку»; «Одягнімо вишиванки, друже»; «Рано-вранці, на світанку, вишиваю вишиванку» та ін. Створення кожного елементу українського вбрання є не тільки клопіткою працею, але і справжнім ритуалом.

Вишивка, що оздоблює український одяг, несе в собі свою енергетику. Вона стає ніби оберегом для свого володаря. Використання спеціальних знаків і символів цьому сприяло. Отож, складові елементи українського національного вбрання – це не тільки функціональні та гарні речі, а й своєрідні носії духовності нашого народу.

Колись кожна українська дівчина вміла вишивати.

Протягом багатьох століть дівчата та молодиці збиралися надвечір у однієї з них, і за роботою та гарною піснею проводили довгі зимові вечори. Майстрині шили, пряли, вишивали, щоб з приходом весни прикрасити своє житло, збагатити веселковими візерунками посаг, а на Великдень вбрати себе та свою родину в новий яскравий одяг. Такі вечорниці, перетворювали рутинну щоденну працю у невеличке свято, наповнюючи нелегке життя красою.

Українське вбрання завжди було багатоелементним

Українське вбрання дуже відрізнялося, залежно від регіону.

Західне Закарпаття

Буковина

Київська область

Східне Закарпаття

Львівська область

Волинська область

Полтавська область

Чернігівська область

Волинська область

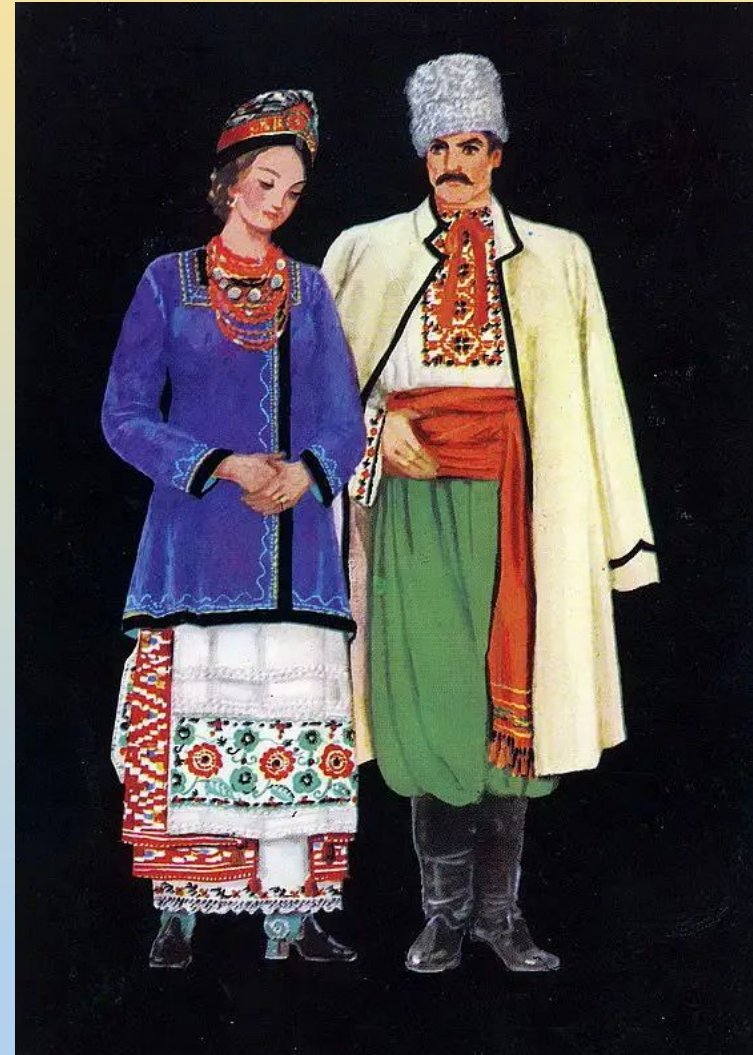

Поділля

Харківська область

Дніпропетровська область

Донецька область

Чернігівська та Закарпатська області

Вінницька та Хмельницька області

**Незважаючи на відмінності одягу у різних регіонах,
все ж, його складові є незмінними.**

Сорочка — найдавніший елемент українського народного вбрання, тому вона й виступала єдиним видом натільного одягу майже до початку ХХ століття. Такий одяг оформляли для повсякдення більш стримано, а для святкових подій колоритно прикрашали. Забезпечити чоловіка та інших членів родини білизною мала дружина. Часто на весіллі наречений був одягнений у сорочку, що її пошила наречена.

Поясний та нагрудний одяг

Поясне вбрання прикрашало нижню частину фігури, тому його одягали безпосередньо на сорочку.

Чоловічий поясний одяг — це штани різноманітної форми та крою. Їхніми найдавнішими загальнослов'янськими назвами є **гачі, холошні та ногавиці**.

Існували два основні способи носіння натільного й поясного одягу. На території побутування широких штанів сорочка заправлялася в них. З вузькими штанами сорочку носили навипуск.

Гачі вишиті на білому сукні

В українському жіночому костюмі існувало декілька способів утворення поясного одягу. Зазвичай носили сорочку та один чи кілька шматків тканини, що охоплювали нижню частину фігури.

Дерга

Плахта

Запаска

Запаска — один із найдавніших елементів незшитого одягу. Спочатку на талії пов'язували задню частину, ширшу і довшу, чорного кольору, потім спереду закріплювали вужчу й коротшу, густіше зіткану синю запаску — попередницю. На свято молоді жінки носили зелені та червоні запаски, які прикрашали тканим орнаментом або вишивкою. Також побутували й фартухи-запаски, які носили зі зшитими формами поясного одягу. Крім них, використовували ще й дерги та плахти.

Нагрудний одяг носили поверх сорочки. Важливою функцією цього елемента вбрання, окрім покриття тіла, було приховання недоліків фігури, щоб наблизити її до тогочасного еталону краси. В основній масі нагрудний одяг представляли безрукавки: "керсетки", "кептари", "лейбики".

Єдиним різновидом нагрудного одягу з рукавом була юпка. Сучасні українці часто плутають цей елемент зі спідницею, вважаючи, що назва перегукується з російськомовним "юбка", або й взагалі походить від нього. Насправді це звичайнісінька за кроєм безрукавка, до якої пришито рукава.

Верхній одяг

Верхній одяг поділявся на осінньо-весняний та зимовий. Особливою групою також слід виділити плащове вбрання, яке зазвичай вдягали в негоду.

Старовинне вбрання — черкеска, жупан, кунтуш, чумарка, кожух, сердак, часто було оздоблене не гірше за звичайний одяг.

**Кожух, оздоблений
апликацією**

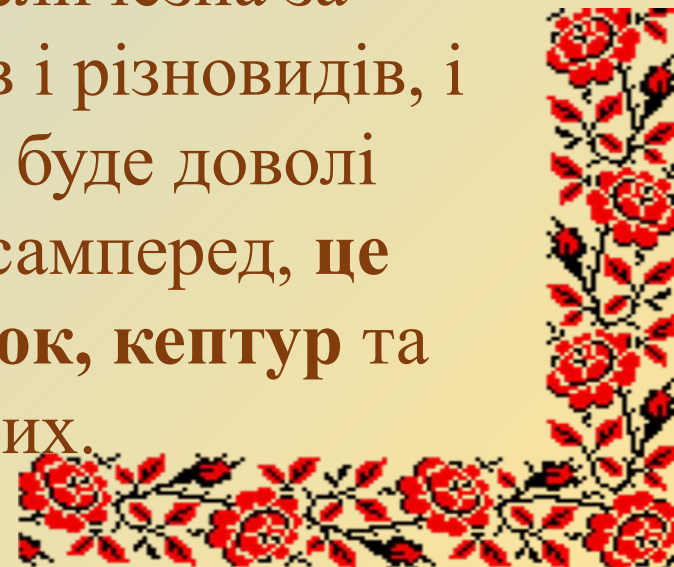

**Чоловічий святковий
сердак**

Головні убори

Обов'язковими для пращурів були пояси і головні убори. Навіть взуття не мало такого поширення, як названі вище аксесуари. За жіночим головним убором найчастіше визначали як статки родини, її соціальний статус, так і вік власниці.

Тут просто-таки величезна за кількістю добірка назв і різновидів, і перелічити основні буде доволі проблематично. Насамперед, це очіпок, хустина, вінок, кептур та багато інших.

Пояс

Пояс, при чому переважно для чоловіків, вважався ознакою гідності, сили і мужності, а залежно від декору та матеріалу, з якого виготовлено аксесуар, визначали статус і фінансові можливості чоловіка. Але жіноцтво теж любило підперезуватися, при чому дівчата з любов'ю оздоблювали пояси як для себе, так і для чоловіків. Пояс вважався одним з найцінніших подарунків коханому, ніс в собі величезне навантаження і сприймався як оберіг.

Аксессуары

Український національний костюм не може існувати без аксесуарів за своїм визначенням. Це одна з основних особливостей саме нашого традиційного одягу.

Прикраси з дорогоцінними каменями українці збирали впродовж поколінь. Металеві ж виготовляли ремісники і купити їх не було проблемою. "Ювеліри" для небагатих використовували численні монети і хрести, нанизуючи їх на один суцільний ланцюг. Для жінок основними прикрасами були сережки, намисто, хрестики, каблучки. Втім, чоловіки теж не цуралися каблучок, хоча для них основними "коштовностями" були зброя і пояс. Часто прикрасам надавали магичної сили, вважали їх здатними захистити від нечисті, стихії, хвороби тощо.

Взуття

Взуття здебільшого вважалося такою собі "статусною" розкішшю: багатії носили шкіряні чоботи, а селяни – плетені зі стебел рослин "личаки". Ще існували "постоли", стягнені зі свинячої чи волової шкіри.

Зможні жінки носили "сап'янці" з кольорової шкіри. Пізніше чобітки дійшли і до селянок, хоча більш як святковий елемент вбрання. Тобто в жодному разі чобітки не були виключно взуттям. Найчастіше це була найомріяніша дівчиною прикраса.

сап'янці

постоли

личаки

Народний костюм як засіб вираження духовності нації

Національний одяг – це повість давніх предків про їх духовні цінності. Цим пояснюється багатофункціональність українського народного вбрання. Адже костюм – то не лише ілюстрація одягу з прив'язкою до території, але й ціла повість про людину.

Насамперед важливо усвідомити: кожен елемент народного вбрання є частинкою, покликаною посилити елемент інший.

Сучасний національний одяг

Сьогодні мода диктує свої правила. Звичайно що у повсякденному житті ми не носимо те вбрання, що наші пращури. Проте його елементи є популярними і сьогодні. А оздоблення українською вишивкою можна побачити на будь-яких речах.

Історія українського національного одягу давня та цікава.
Бережімо та шануймо її!

